

Psalm 2:7 – Gaat het hier over ‘verwekking’ of over ‘aanvaarding als kind’?

Gaat het in Psalm 2:7 over ‘verwekking’ of over ‘aanvaarding als kind’? Of ... is er in deze context geen tegenstelling tussen de twee begrippen? ‘Verwekking’ gaat normaliter over een eigen kind, terwijl ‘aanvaarding als kind’ duidelijk over adoptie gaat. Misschien is het die tegenstelling die ten grondslag ligt aan de vraag. Zowel taalkundige als contextuele overwegingen spelen hierbij een rol, maar misschien ook wel theologische.

Psalm 2:7 wordt (naast 2 Samuël 7:14) geciteerd in Hebreeën 1:5 en van toepassing gebracht op Jezus. Dat bij de interpretatie van die Hebreeën-tekst de betekenis van Psalm 2 een rol zou moeten spelen lijkt evident. Maar het omgekeerde, Psalm 2:7 vertalen vanuit het perspectief van Hebreeën 1:5, dat lijkt mij minder juist. Ikzelf heb dat buiten beschouwing willen laten, het ging mij zuiver om het vertalen van de psalm in de gegeven context.

Psalm 2 kan worden omschreven als een kroningspsalm. Er is een koning gekroond om vanuit Sion, Jerusalem, te regeren. Tegenover zijn tegenstanders beroept hij zich op zijn aanstelling door God. De psalm heeft geen opschrift met een aanwijzing wie als schrijver of als hoofdpersoon moet worden beschouwd. Noch in de Hebreeuwse tekst, noch in de Griekse Septuaginta. Van oudsher wordt die aan David toegeschreven, zie bijvoorbeeld Hand. 4:25. Het ontbreken van het opschrift hier zou kunnen worden gezien als een aanwijzing dat Psalm 2 van toepassing is op alle koningen uit de lijn van David; voor allen gold dat zij conform de belofte uit 2 Samuël 7 op Gods troon zaten.

De psalm begint met het signaleren van oproer onder de omliggende volkeren. Die leiders weigeren het koningschap van de joodse koning te aanvaarden en beramen kennelijk een opstand. De psalmist is, zo valt af te leiden uit de tekst, kort voor het schrijven van de psalm aangesteld als koning. Die aanstelling is verbonden met het ritueel van zalving met heilige olie, daarom wordt hij aangeduid als Gods *masjiéach*”, Gods gezalfde. Hij beroept zich naar zijn tegenstanders op de aanstelling door God zelf en citeert het goddelijke decreet, een uitspraak in twee delen.

Hieronder volgt, volgens de TLVG-vertaling, de passage met de goddelijk aanstelling, waaronder de uitspraak waar de vraag over gaat.

- 4 Belachelijk voor wie zetelt in de hemel!
 Jehovah bespot hen,
 5 waarop Hij in Zijn gramschap naar hen uitvalt,
 terwijl Hij hen met Zijn brandende boosheid verschrikt:
 6 'Ik heb zelf mijn koning aangesteld,
 op Sion, Mijn heilige berg.'
- 7 Welnu, van dat decreet wil ik vertellen;
 Jehovah zelf zei mij: 'Jij, jij bent Mijn zoon,
 Ikzelf heb, heden, jou *als kind aanvaard*;

Het 'als kind aanvaard' wijkt duidelijk af van andere vertalingen; we vergelijken hierbij de laatste regel van vers 7. Het betreffende werkwoord is gecursiveerd, in de woord-voor-woord-weergave is het onvertaald gelaten.

	Transliteratie	b.nié atáah	anié ha.jóom j.lid.tiéchaa
	Woord-voor-woord	mijn zoon jij	ikzelf de dag ik heb jou xxxx
a.	Septuaginta:	huios mou ei su	egoo semeron <i>gegeneka se</i>
	Statenvertaling:	Gij zijt Mijn Zoon,	heden heb Ik U <i>gegenereerd</i> .
	Herziene Statenvertaling:	U bent Mijn Zoon,	Ík heb U heden <i>verwekt</i> .
	NBG:	Mijn zoon zijt gij;	Ik heb u heden <i>verwekt</i> .
	Willibrordvertaling (1996):	Jij bent mijn zoon,	vandaag heb Ik je <i>verwekt</i> .
	NBV:	Jij bent mijn zoon,	ik heb je vandaag <i>verwekt</i> .
	Hans Schmidt (v. 8):	Mein Sohn bist du,	am heutigen Tag hab ich Dich <i>gezeugt</i> .
	Buber/R. – Preisungen:	Mein Sohn bist du,	selber habe ich heut dich <i>gezeugt</i> .
	Friedrich Baethgen:	Du bist mein Sohn,	ich habe dich heute <i>gezeugt</i> .
	Soncino Books of the Bible:	Thou art My son,	This day have I <i>begotten</i> thee.
	A.C. Feuer - Tehillim:	You art My son,	I have <i>begotten</i> you this day.
b.	NW:	Jij bent mijn zoon;	vandaag ben ik je <i>vader geworden</i> .
	Herziene NW (2017):	Jij bent mijn zoon,	vandaag ben ik je <i>vader geworden</i> .
	NIV:	You are my Son,	today I have <i>become your Father</i> .
	Groot Nieuws Bijbel:	Jij bent mijn zoon,	vanaf heden <i>ben ik je vader</i> .
c.	Gerhardt/van der Zeyde:	Gij zijt mijn zoon,	ik <i>riep</i> heden u <i>in het leven</i> .
	Naardense Bijbel:	'jij bent mijn zoon,	vandaag <i>bracht</i> ik jou <i>op de wereld!</i>
d.	TLVG:	Jij, jij bent Mijn zoon,	Ikzelf heb, heden, jou <i>als kind aanvaard</i> ;

Hierboven zijn de vertalingen gegroepeerd naar de wijze van weergeven.

- a. Eerst de meest gebruikte weergave: *'gegenereerd, verwekt'* (*gezeugt, begotten*). Dat is conform de meest letterlijke weergave zoals diverse woordenboeken dat vermelden.
- b. Daarna een viertal die dat begrip omschrijven als *'vader worden van'*.
- c. Dan twee die *'verwekken'* op een nog andere manier omschrijven.
- d. En tot slot de TLVG-vertaling, hier ter discussie. Is deze weergave, *'als kind aanvaard'* correct of niet?

Eerst de taalkundige kant. Het betreffende woord, ***j.lid.tiécha***, is het perfectum 1e pers. enkelvoud van de standaardvorm van het werkwoord ***j-l-d***, met als suffix de 2e pers. enkelvoud als object.

Uit het gebruik in de Septuagintavertaling kan worden afgeleid dat het qua betekenis overeenkomt met het Griekse werkwoord ***gennaoo***; de Statenvertaling laat, bedoeld of onbedoeld, die overeenkomst zien.

De standaardvorm van het werkwoord ***j-l-d*** wordt door Lisowski's *Konkordanz zum Hebräischen Alten Testament* omschreven als (d/e/l): *'gebären, zeugen / to bear, to beget / parere, gignere'*. Het komt honderden keren voor. Volgens Brown, Driver & Briggs, *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* zo'n 208 keer in de betekenis van: *'to bear, bring forth'* (a mother a child). De eerste vermeldingen zijn Gen. 3:16, *'zij zal kinderen kinderen krijgen'*, Gen. 4:1,2, Eva krijgt als kind Kaïn, etc. Hier slaat het dus op de vrouw die een kind krijgt en zodoende moeder wordt. Minder vaak komt het naar verluidt voor in de betekenis: *'to beget'*. Vanaf Genesis 4:18 en op diverse andere plaatsen wordt het ook op de man betrokken die daarmee wordt vermeld als vader van het genoemde kind; dat is vaak in afstammingslijsten. Het komt dus in beide varianten voor, hier en daar zowel voor vader als moeder, zoals in Zacharia 13:3. In Ruth 4:21 wordt Obed genoemd als zoon van Boaz (zoals ook in de Kronieken), maar in vers 17 wordt Obed genoemd als *'geboren als zoon aan Noami'* – het moederschap van Ruth wordt als eretitel aan haar schoonmoeder gegeven. Kortom, het werkwoord kan in het algemeen worden beschouwd als het ontstaan van een specifieke relatie kind-ouder (vader of moeder), maar dan wel met het accent op het begrip *'kind'*. Het is niet zonder betekenis dat het zelfstandig naamwoord, ***jéled***, gewoon *'kind'* betekent.

Het genoemde werkwoord zal normaliter gelden voor de letterlijke kind-ouder-relatie, het wordt ook gebruikt in figuurlijke zin. In Deut. 32:18 wordt gesproken over de Rots, Jehovah, die het volk als een kind had verwekt. En er zijn ook andere voorbeelden van een figuurlijk gebruik.

Dan over Psalm 2:7. Brown, Driver & Briggs vermelden hier het figuurlijke gebruik in de betekenis 'JHWH's formally installing king into theocratic rights'. Daarmee komen we ook bij de contextuele kant.

Een paar commentaren.

- Voetnoot bij de NIV-translation: *Son ... Father*. In the ancient Near East the relationship between a great king and his subject kings, who ruled by his authority and owed him allegiance. Was expressed not only by the words "lord" and "servant" but also by "father" and "son" (2 Sam. 7:5,14). De afhankelijkheid als koning van de hoogste autoriteit maakte de menselijke koning in een uniek opzicht tot 'zoon' van de Allerhoogste.
- Voetnoot bij de Soncino-translation: *thou art my son*. See lxxxix. 28 where God declares of David: *I will also appoint him first-born, the highest of the kings of the earth. This day have I begotten thee*. To be understood in a figurative sense. On the day of his enthronement, the king was begotten of God as His servant to guide the destinies of His people. When the throne was promised to Solomon, God gave the assurance: *I will be to him for a father, and he shall be to Me for a Son* (2 Sam. vii 14). Psalm 89:28 beschrijft dat het zoonschap aan de davidische koning wordt verleend, letterlijk 'gegeven'. Het is een koningschap dat dat van anderen teboven gaat. Zie diens superioriteit in de verzen 4 en 5.
- Friedrich Baethgen in Handkommentar zum Alten Testament – Die Psalmen: In den Worten: "du bist mein Sohn" klingt die Verheissung II Sam 7 14 wieder: ich werde ihm Vater sein und er soll mein Sohn sein". Wie 7c zeigt, handelt es sich bei diesem Verhältnis aber nicht allein um die väterliche Fürsorge, sondern durch die Worte: "du bist mein Sohn" ist der Angeredete tatsächlich zum König gemacht; Jahve hat ihm die dem Gottessohn gebührenden Ehren zuerkannt. (...) Bar Hebraeus umschreibt gut: "jetzt erfahren die Heiden, dass ich es bin, der dich aufs neue geboren hat". Jedoch ist **j-l-d** hier nicht = "gebären", so dass an ein Mutterverhältnis gedacht wäre, sondern zeugen, wie Gen. 4 18 al. - **j.lid.tiéchaa** = ich habe dir das Dasein (als König) gegeben. Friedrich Baethgen ziet de kroning als een 'opnieuw geboren worden',
- Hans Schmidt heeft het over 'adopterem'. In Handbuch zum Alten Testament – Die Psalmen: Auch der König – man denkt ihn nach dem vorangehenden Worte auf "Jahwes heiligen Berg", auf dem Zion – erwidert auf den Aufruhr der Völker nur mit einer Erinnerung. Er führt eine "Verordnung" an, ein geltendes Gesetz, das vor Zeiten einmal von Jahwe selbst gegeben worden ist. Es betrifft Seine eigene Person, ja es war an ihn unmittelbar gerichtet. An einem bestimmten Tage hat Jahwe ihn angeredet: "Mein Sohn bist Du!" Das ist die Formel, mit der nach orientalischem Recht

eine Adoption vollzogen wird. Das parallele Wort: “Am heutigen Tage habe ich Dich gezeugt!” bringt diese Einsetzung in das Recht eines leiblichen Kindes besonders deutlich und durch die paradoxe Zusammenstellung von “heute” und “ich habe Dich gezeugt” unmissverständlich zum Ausdruck.

In vrijwel alle commentaren wordt een direct verband gelegd met 2 Samuël 7:14. Daar belooft God dat hij de davidische koning zal beschouwen als zoon, God zelf zal hem als vader zijn. Waar dat van toepassing wordt gebracht op Davids opvolger, Salomo, daar wordt dat terecht ook verondersteld voor David zelf. En in het verlengde daarvan gold dat voor alle messiaanse koningen. Aan die goddelijke belofte en aanstelling ontleenden zij het recht om te regeren, zij zaten op Jehovah's troon. Opmerkelijk is hier in Psalm 2:7 de tijdsbepaling ‘heden’, dat is niet de geboorte van de persoon, het is het moment van diens aanstelling. Vanaf dan is er dus sprake van deze speciale vader-zoon relatie. Onloochenbaar gaat 2 Samuël 7:14 daarmee over een adoptie. Let daarbij ook op de formulering: ‘Ik zal hem tot vader zijn en hij zal mij tot zoon zijn’.

Dat brengt ons bij de vraag: is het eigenlijk nodig om in dit specifieke geval een onderscheid te maken tussen het ‘in figuurlijke betekenis geboren worden’ of ‘geadopteerd worden’? Daar geeft de tekst mijns inziens geen aanleiding toe. Wat is adopteren? *Websters Dictionary* vermeldt dat ‘to adopt’ een samentrekking is van twee latijnse woorden: *ad-* en *optare* (to choose). Het werkwoord wordt omschreven als: to take by choice into a relationship; spec. to take voluntarily (...) as one's own child (...). Deze omschrijving komt geheel overeen met datgene wat in Samuël staat en wat ook de psalmist beschrijft. De aanstelling wordt in 2:6 expliciet genoemd, daar staat het als verdict in de derde persoon; in 2:7 wordt verhaald hoe de psalmist zich rechtstreeks aangesproken weet. Het lijkt geen twijfel dat God de betreffende, reeds levende, persoon heeft gekozen en hem vervolgens met het oog op het koningschap als een eigen kind in die Koninklijke positie heeft genomen of aanvaard. ‘Heden’ is het moment waarop, het moment van de aanstelling. En die keuze is van Gods zijde uiteraard geheel vrijwillig, adoptie.

Wat zou de bedoeling van de psalmist zijn met deze uitspraak. Wil hij vooral aangeven dat er voor hem 'een nieuw leven' is begonnen? Of wil hij vooral naar buitenstaanders/tegenstanders duidelijk maken dat hij een positie van autoriteit heeft verworven doordat hij van God die positie van autoriteit heeft verkregen? Mij lijkt dat laatste. Het is geen innerlijke bezinning, maar een argument naar de buitenwereld toe. Let ook op het parallellisme: In 2 Samuël 7:14 staan naast elkaar als synoniemen: a. 'ik zal hem tot (een) vader zijn' en b. 'hij zal mij tot (een) zoon zijn'. In Psalm 2:7 omgekeerd: a. 'jij bent mijn zoon' en b. 'ik heb hem als kind ...'

Terug naar de te kiezen vertaling. We lopen de drie groepen na.

- a. Op de letterlijke vertaling, 'ik heb u vandaag/heden verwekt', is niet veel aan te merken, behalve dan dat de uitdrukking 'verwekken' ook associaties oproept die niet direct horen bij het werkwoord ***j-l-d***; men denkt dan al snel aan de verwekking die aan de geboorte vooraf gaat. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat de psalmist dat, direct of indirect zou bedoelen. In dit vers gaat het expliciet over het ontstaan van een vader-zoon-relatie bij de aanstelling tot koning, een wilsbeschikking van God die de genoemde relatie uitdrukkelijk beklemtoont. Als men dat in gedachten houdt, dan kan men het ook zo vertalen.
- b. De vertaling 'ik ben heden uw vader geworden' is een duidelijke omschrijving van het bovenstaande, zij het dat hiermee de nadruk vooral op het vaderschap van God ligt. Deze vertaling lijkt sterk op de vermelding in 2 Sam. 7:14a, 'Ik zal hem tot vader zijn'. Maar in 2 Samuël staat op die plaats het woord voor 'vader', in Psalm 2:7 niet; daar vinden we het werkwoord ***j-l-d***. Dat verschil in taalgebruik verdwijnt. Het werkwoord ***j-l-d*** is niet gerelateerd aan 'vader', maar aan 'kind'. De psalmist bedoelt dat God hem zijn autoriteit geeft als 'zoon van God'.
- c. Twee vertalingen doen het anders. ***Gerhardt/van der Zeyde*** vertaalt met 'ik riep heden u in het leven'. Omdat de betreffende persoon al leefde, suggereert deze weergave dat er nu van een andere vorm van leven sprake is. Nog pregnanter is de ***Naardense Bijbel*** met: 'vandaag bracht ik jou op de wereld!' Zie hierboven.
- d. De ***TLVG***-vertaling heeft 'Ikzelf heb, heden, jou als kind aanvaard'. Dit lijkt mij het dichtst te staan bij het werkwoord, ***j-l-d***, waarvan zoals gezegd het woord 'kind' is afgeleid. Een compacte variant hiervan zou zijn 'vanaf nu ben jij mijn kind' maar 'aanvaarden' past goed bij de hier bedoelde adoptie, bij de grootheid van God en de gunst die hij aan de psalmist verleent door juist hem uit te kiezen. 'Heden' in plaats van 'vandaag' klinkt plechtiger, maar dat is ook de bedoeling van de psalmist.

Al met al meen ik dat de gegeven vertaling de betekenis van het werkwoord binnen de context van deze psalm het beste benadert. Als terzijde, de werkwoordsvorm is al in de 1e persoon enkelvoud, waardoor het woordje ***anié***, 'ik', vooral dient als nadruk, daarom hier weergegeven met 'ikzelf'. Hiermee wordt voor de buitenwacht duidelijk gesteld dat het God zelf was die de autoriteit tot regeren verleende.

Voor het laatst bijgewerkt: 30 april 2019